

Zambia: Moeder- en kindzorg

Tussenrapportage

Met deze tweede update informeren wij u over de voortgang van het driejarig project moeder- en kindzorg in Zambia. De donatie van Tiffany Circle wordt gebruikt voor het terugdringen van sterfte onder moeders en jonge kinderen tot 5 jaar in het Lusangazi district in de Oostelijke provincie van Zambia.

Update activiteiten

De update is opgesteld in overeenstemming met de vier resultaatgebieden, zoals vastgelegd in het projectvoorstel.

1. *Voor het einde van 2025 is voor moeders en kinderen onder de vijf jaar in het district de toegang tot de basisgezondheidsdiensten aantoonbaar verbeterd – met nadruk op de reproductieve gezondheid, en hebben moeders kennis over zaken als de geboorte-interval en goede voeding.*

116 vrijwilligers uit de gemeenschap trainen in de SMAG-aanpak

In de rapportage van september 2023 hebben wij uitgebreid verslag gedaan van de behaalde resultaten op het gebied van de SMAG-aanpak.

Om continuïteit in de zorg te garanderen, is de regering van de republiek Zambia via het Ministerie van Volksgezondheid meer dan tien jaar geleden begonnen met het oprichten van actiegroepen voor veilig moederschap (Safe Motherhood Action Groups = SMAG's) op gemeenschapsniveau om de gezondheid en het welzijn van moeder en kind te verbeteren.

Het Rode Kruis leidde 116 vrijwilligers uit de gemeenschappen op om de duurzaamheid van de projectactiviteiten binnen hun gemeenschappen te vergroten. De SMAG-training duurt vier dagen. De behandelde onderwerpen zijn onder andere:

- Alarmerende signalen herkennen tijdens de zwangerschap
- Gezinsplanning
- Geboortepanning

- Het belang van facilitaire middelen
- Problemen herkennen bij baby's
- Problemen herkennen bij moeders
- Procedures voor verwijzing
- Baarmoederhalskanker en borstkanker

Demonstratie: complicatie na de bevalling en doorverwijzing naar een kliniek

Facilitator geeft presentatie aan deelnemers

Het Rode Kruis is via de SMAG's de vraag naar diensten blijven stimuleren door de gemeenschap bewust te maken van en voor te lichten over reproductieve, moeder-, neonatale en kindergezondheidszorg, zoals gezinsplanning, reproductieve gezondheid voor adolescenten, prenatale zorg, bevallingen en postnatale zorg.

Fietsen aanschaffen voor 120 SMAG vrijwilligers

Om de vrijwilligers een centrale rol te kunnen laten spelen bij de voorlichting onder de gemeenschappen zijn er 120 fietsen aangeschaft, waarvan 116 fietsen zijn gedistribueerd. De resterende vier fietsen worden in het eerste kwartaal van 2024 uitgedeeld. Vrijwilligers zijn blij en hebben toegezegd zich te zullen inzetten voor het project om positieve resultaten te garanderen.

Onderhoud van de fietsen in het veldkantoor

Vrijwilligers bij ontvangst van de fiets

Bewustwording en voorlichting voor de gemeenschap

In de verslagperiode is de kennis van vrouwen en mannen over reproductieve, moeder en neonatale gezondheidszorg voor kinderen verder verbeterd door middel van bewustmakings- en gezondheidsvoorlichtingssessies in de gemeenschap.

Enkele van de onderwerpen die aan bod kwamen tijdens deze sessies waren:

- Alarmerende signalen tijdens de zwangerschap
- Preventie van problemen tijdens de zwangerschap
- Het belang van prenatale zorg en opname voor bevallingen

Tot nu toe zijn er 14.205 mensen bereikt. Vrijwilligers hebben in de gemeenschappen ook voorlichting gegeven over hygiënebevordering tijdens deur tot deurbezoeken.

Bouwen van de mother waiting shelter

De activiteiten bestonden uit het bouwen van de mother waiting shelter voor moeders. Er is een keuken ingericht, er is toegang tot schoon water in de verloskamer en een scheidingswand voor zwangere vrouwen en vrouwen die bevallen. Het opvanghuis biedt onderdak aan zwangere moeders die lange afstanden moeten afleggen om in de kliniek te bevallen. Als het opvanghuis eenmaal volledig in gebruik is, zullen de thuisbevallingen en de gevolgen daarvan afnemen.

Het is de verwachting dat het gebouw in het 2e kwartaal van 2024 kan worden opgeleverd, onder voorwaarde dat de wegen goed begaanbaar zijn.

Opvanghuis vóór de bouw in Chikowa RHC

Nieuwe mother waiting shelter in Chikowa RHC

Ondersteuning van nationale campagnes

Kindergezondheidsweek

Elk jaar voert het Ministerie van Volksgezondheid met steun van partners twee rondes van de Kindergezondheidsweek uit. Hierin worden kinderverlevingsinterventies aangeboden die beschermen tegen dodelijke ziekten en om gezondheid en ontwikkeling van kinderen te verbeteren.

Het Rode Kruis ondersteunde het ministerie van Volksgezondheid bij zowel de eerste (zie tussenrapportage september 2023) als de tweede ronde van de campagnes. Met het thema "holistische kinderopvang voor universele gezondheidszorg". De tweede campagne werd gehouden in gezondheidscentra en doorgangsposten met de volgende focus per week.

- Vitamine A-supplementen - 6 tot 59 maanden
- Ontwormen - 12 tot 59 maanden
- Screening op ondervoeding - 6 tot 59 maanden
- Inhaalvaccinaties
- Groeimonitoring en -bevordering
- HIV bij kinderen
- HPV-vaccinatie van alle meisjes die daarvoor in aanmerking komen

De vrijwilligers werden ondersteund door onze projectmedewerker, veldmedewerker, gezondheidsmedewerkers, personeel van de District Health Office (DHO) en de projectchauffeur. Ondersteuning door het Rode Kruis bestond ook uit:

- Technische ondersteuning aan de faciliteiten tijdens de poliovirusvaccinatie campagne
- Levering van 250 en 150 liter brandstof tijdens de eerste en tweede ronde van de kindergezondheidsweken ten behoeve van supervisie en monitoring

- Dagelijkse controle en toezicht op de campagneactiviteiten
- Vrijwilligers- en lunchvergoedingen voor vrijwilligers en personeel

Er zijn in totaal 14.820 kinderen (6.752 jongens en 8.068 meisjes) jonger dan vijf jaar bereikt. Dit is meer dan 100% van het districtstarget van 14.304 kinderen.

Derde ronde polio vaccinatie

Sinds de uitbraak van het bivalente orale poliovirus in Malawi en Mozambique in 2022, en vervolgens in Zambia, zijn er in 2023 twee nieuwe gevallen van het virus voorgekomen in Mpulungu en Lusaka.

Zambia nam deel aan verschillende orale polioviruscampagnes. In de verslagperiode is echter van belang de derde ronde van polio vaccinatie te benoemen. Deze werd in het derde kwartaal uitgevoerd in zeven provincies. Het ministerie van Volksgezondheid voerde de campagne met steun van haar partners. De campagne was gericht op alle kinderen onder de acht jaar via huis-aan-huis-interventie.

Deur-tot-deur-campagne over kindergezondheid

Vrijwilligers vaccineren een kind in Ndebele, gebied Satellit 30.

Als aanvulling op de inspanningen van de overheid zijn 25 vrijwilligers van het Rode Kruis betrokken bij zowel sociale mobilisatie als toediening van het vaccin. Het Rode Kruis leverde ook 250 liter brandstof aan het district en bood toezicht en controle.

In totaal zijn 20.025 kinderen (9.755 jongens en 10.270 meisjes) bereikt tegenover het districtsdoel van 21.289. Dit is meer dan 94%. De laatste 6% bleek niet haalbaar, onder andere door een gebrek aan kennis en het weigeren van de vaccinatie in sommige gemeenschappen.

Vergroten van bewustzijn over betere voedingsgewoonten voor kinderen onder de vijf jaar en zwangere vrouwen

Eén van de belangrijkste activiteiten tijdens de eerste ronde van de Child Health Week was de Mid-Upper Arm Circumference (MUAC) screening. MUAC is een snelle en eenvoudige manier om te bepalen of een kind ondervoed is, met behulp van een eenvoudige gekleurde plastic strip. De methode is geschikt om te gebruiken bij kinderen vanaf 12 tot 59 maanden. In totaal zijn 1.480 kinderen gescreend. Hiervan werd bij 10 kinderen ondervoeding geconstateerd. De ouders van kinderen die licht ondervoed waren, kregen advies over hoe ze hun kinderen gezond lokaal voedsel konden geven. Kinderen met ernstige ondervoeding werden doorverwezen naar het ziekenhuis voor verdere behandeling.

2. *Voor het einde van 2025 hebben vrouwen en kinderen in het district een betere toegang tot schoon drinkwater, sanitaire voorzieningen en hygiënische praktijken.*

Betere toegang tot veilig drinkwater uit duurzaam beheerde waterpunten

De dekking van de watervoorziening op het platteland is 69,8%, maar neemt verder af doordat verschillende waterpunten (boorgaten) niet functioneren door defecten die de gemeenschappen niet kunnen repareren. Dit vraagt om interventies om de kapotte boorgaten te herstellen of nieuwe te boren. Deze activiteiten staan gepland in jaar 2.

Adequate sanitaire voorzieningen en hygiëne

Vrijwilligers opleiden over Community-Led Total Sanitation (CLTS.) Doel is om plattelandsgemeenschappen te faciliteren om collectief actie te ondernemen voor veilig en hygiënisch sanitair gedrag en om te garanderen dat alle huishoudens toegang hebben tot veilige sanitaire voorzieningen.

In de verslagperiode zijn 220 personen (102 gemeenschapsleiders, 5 personeelsleden en 113 vrijwilligers) uit 5 gemeenschappen bereikt. Met als doel vaardigheden en kennis te vergroten en betere en eerlijkere toegang tot goede sanitaire voorzieningen en hygiëne in hun gemeenschap.

Voor elke opleiding werden onder andere twee getrainde facilitators aangetrokken. Deze zijn afkomstig van het Ministerie van Lokaal Bestuur en het Ministerie van Volksgezondheid. Een operationele handleiding voor CLTS en de bouw van een eenvoudig toilet waren de belangrijkste onderwerpen. De vrijwilligers werden aangemoedigd om de gezondheidsvoorlichting in hun gemeenschappen te intensiveren. Een belangrijk onderwerp was hoe de verspreiding van diarree te voorkomen.

De volgende uitgangs- en actiepunten zijn benoemd:

1. Het project moet helpen bij het produceren en verspreiden van hygiëneboodschappen.
2. De projectmanagers van het Zambiaanse Rode Kruis verzamelen gegevens in het stroomgebied over latrines voor het einde van kwartaal 2.
3. Het Rode Kruis levert een rapportagetool om het effect te meten.
4. De rapportages worden elk kwartaal ingediend.
5. Identificeren van dorpen met weinig sanitaire voorzieningen voor mogelijke toekomstige activiteiten

Vrijwilligers stimuleren de bouw van latrines voor huishoudens

Na de CLTS-oriëntatie bleef het Rode Kruis de bouw en het gebruik van latrines promoten via haar vrijwilligers. Elke vrijwilliger bezocht, in kwartaal 4, zijn verzorgingsgebied om gegevens te verzamelen over sanitaire voorzieningen. Deze gegevens worden gebruikt als basis voor het 2e jaar van het project om zo de vooruitgang op het gebied van sanitaire voorzieningen te beoordelen.

De gemeenschap bewust maken van het belang van handen wassen

Het Rode Kruis bleef met behulp van vrijwilligers voorlichting geven aan het belang van handenwassen. Bijna 2.100 huishoudens en ongeveer 12.930 personen zijn bereikt met deze voorlichting. Dit is gedaan door middel van huisbezoeken en gemeenschapsbijeenkomsten

Hygiënebevorderingssessie in vluchtelingenkliniek tijdens routinevaccinatie

Voorlichtingssessie

- 3. Zwangere en lacterende vrouwen hebben de financiële middelen om voor hun eigen gezondheid en die van hun gezinnen te zorgen. Met steun van de Safe Motherhood Action Groups (SMAGs).*

Zoals eerder gerapporteerd heeft het Zambiaanse Rode Kruis in samenwerking met het Nederlandse Rode Kruis eind 2022 een behoefteanalyse uitgevoerd in het Lusangazi-district. Hieruit is gebleken dat het runnen van kleinschalige bedrijven op een duurzame manier momenteel niet rendabel is. Mede doordat de operationele kosten zeer hoog zijn. Dit heeft te maken met de hoge transportkosten, slechte infrastructuur en het ontbreken van groothandel faciliteiten in het Lusangazi district.

- 4. Voor het Zambiaanse Rode Kruis, Ministerie van Gezondheidszorg (MOH), de gemeenschap en andere belanghebbenden wordt de capaciteit voor de projectimplementatie versterkt en de duurzaamheid van het project verzekerd.*

Trainingen geven aan het Ministerie van Volksgezondheid, medewerkers van het Zambiaanse Rode Kruis, gemeenschapsleiders, traditionele genezers en vrijwilligers. De manager en de projectmedewerkers kregen technische ondersteuning van de projectafgevaardigde en de teams van het hoofdkantoor van het Zambiaanse Rode Kruis. Het Rode Kruis bleef ook facilitair personeel, traditionele leiders en vrijwilligers via het veldteam betrekken bij verschillende activiteiten.

Ondersteuning van de oprichting van districtskantoren waar deze nog niet bestaan

De organisatie werkt via districtskantoren maar deze hadden nog geen ZRCS-Branchestructuur. Daarom is er één opgericht in samenwerking met afdelingshoofden in het Lusangazi District en zo deel uit te maken van het interim Branch Executive Committee (BEC) voor Lusangazi Branch. In totaal werden 10 leden (7 mannen en 3 vrouwen) geselecteerd voor het interim-comité. Het is vermeldenswaardig dat het BEC-comité er in samenwerking met de projectmedewerker in is geslaagd om in de verslagperiode meer dan 150 leden te werven. De branche is zeer behulpzaam bij het project en zodra er een beroep op hen wordt gedaan, zijn ze beschikbaar.

Zichtbaarheidsmaterialen en -middelen aanschaffen voor SMAG's

Om zichtbaarheid in gemeenschappen te vergroten tijdens onze dagelijkse activiteiten kocht het Rode Kruis een aantal T-shirts en hesjes voor haar vrijwilligers en de belangrijkste belanghebbenden. Er werden ook vijf jassen aangeschaft en uitgedeeld aan de projectmedewerkers om voldoende zichtbaarheid te garanderen.

Vrijwilligers met ontvangen hesjes

Vrijwilligers met ontvangen t-shirts

Inventarisatie van behoeften, basisonderzoek uitvoeren in de doelgemeenschappen

In het Lusangazi district is een inventarisatie gemaakt van de behoeften in de doelgemeenschappen. De belangrijkste bevindingen zijn:

1. De toegang tot diensten, met name bevallingen in gezondheidsinstellingen, is een groot probleem door het gebrek aan goede kraamafdelingen en privacy, waardoor het moeilijk is voor moeders om te bevallen in de instellingen.
2. De toegankelijkheid van ambulancediensten voor gecompliceerde gevallen was moeilijk in bijna alle vijf gezondheidszorginstellingen.
3. Gezondheidsinstellingen met een kraamafdeling bieden geen onderdak aan moeders, waardoor het voor moeders die ver weg wonen moeilijk is om hier gebruik van te maken.
4. De meeste gezondheidszorginstellingen hebben geen toegang tot veilig en schoon drinkwater, net als de omliggende gemeenschappen waar de meerderheid water haalt uit rivieren en andere onbeschermd bronnen.
5. Hygiëne en sanitaire voorzieningen blijven een probleem in zowel de gemeenschappen als in de voorzieningen en de kennis over hygiënepraktijken en kindervoedingspraktijken is beperkt onder de leden van de gemeenschap.

Op basis van deze bevindingen is geadviseerd het actieplan van het project aan te passen, met name wat betreft de bouw van onderdak voor moeders: de kritieke behoeften ter plaatse zijn kraamafdelingen in alle 4 gezondheidszorgfaciliteiten, behalve in Chikowa HF, waar momenteel het onderdak voor moeders wordt gebouwd. Er is ook veilig en schoon drinkwater nodig voor de gezondheidsinstellingen om effectieve dienstverlening van hoge kwaliteit te kunnen leveren. De

aanbeveling is dat het project geïmplementeerd wordt volgens de prioriteiten die uit de beoordeling naar voren zijn gekomen, zoals aangegeven door het ministerie van Volksgezondheid. Indien er ruimte in de begroting is de aanbeveling om de mother waiting shelters op te knappen en te zorgen voor veilig en schoon drinkwater. Lukt dit niet binnen de huidige begroting dan wordt er gekeken naar extra financiering dmv een top up.

Het projectgebied in het veld en op het hoofdkantoor monitoren

Het team van het Nederlandse Rode Kruis en de health and care manager bezochten het district in kwartaal 4 om de voortgang van het werk te controleren en technische ondersteuning te bieden. Het team had een ontmoeting met de District Health Director en bezocht het gezondheidscentrum op het platteland van Chikowa. Hierbij is ook de voortgang van de bouw van de mother shelter gecontroleerd. Op dat moment was 90% van het werk gedaan. Geconcludeerd is dat de begroting op koers lag.

Maandelijks en driemaandelijks bijeenkomsten met vrijwilligers door projectmedewerker

De vrijwilligers kwamen één keer per maand samen. De bijeenkomsten werden georganiseerd en gecoördineerd door de gezondheidsinstelling. Vrijwilligers konden hun werk presenteren en er werd gesproken over uitdagingen en oplossingen in het werk.

Aanschaf van mobiele telefoons en accessoires voor gegevensverzameling en rapportage en het trainen van vrijwilligers op e-data verzameling en rapportage

Het Rode Kruis heeft 32 smartphones aangeschaft voor het efficiënt verzamelen van digitale gegevens en rapportage. Ook is er een tweedaagse training gegeven over het gebruik van de digitale rapportagetools in Rift Valley Lodge in het Petauke-district. Doordat 7 telefoons een kapotte screenprotector bleken te hebben, konden er maar 25 telefoons worden uitgedeeld. Deze 7 worden gerepareerd en op een later moment uitgedeeld.

Een klacht/feedbacksysteem opzetten/uitvoeren

Het Rode Kruis heeft bijeenkomsten met de gemeenschappen georganiseerd op alle vijf de projectlocaties voor het opzetten van commissies en processen voor feedback vanuit de gemeenschap. De doelgroep bestond uit leden van de gemeenschap en traditionele leiders. 379 leiders en leden van de gemeenschap namen deel, waarvan 187 mannen en 195 vrouwen. Uitkomst van de bijeenkomsten is een nationaal gratis telefoonnummer 7373 en 25 contactpersonen voor Community Engagement & Accountability in 5 gemeenschappen. Het ingestelde klachten/feedbackmechanisme is sindsdien operationeel. Inmiddels zijn er 21 reacties in behandeling genomen.

Duurzaamheid

Duurzaamheid blijft een cruciaal component voor het uiteindelijke succes van dit gemeenschapsproject. De duurzaamheid is verankerd door betrokkenheid van de belangrijkste ministeries, regiokantoren en de gemeenschap in het algemeen. Hiervoor zijn sterke relaties opgebouwd op districts- en gemeenschapsniveau en vindt regelmatig overleg plaats. Door het betrekken van de belangrijkste afdelingen is eigenaarschap ook na afronding van het project geborgd.

Voorgestelde wijzigingen en verzoeken aan programmamanager

Voorlopig zijn er geen voorgestelde wijzigingen die moeten worden aangepakt.

Geleerde lessen

1. Een betere coördinatie met de belangrijkste belanghebbenden bevordert de resultaten en versterkt de duurzaamheid van het project.
2. Het verstrekken van toolkits aan vrijwilligers verbetert 'de kwaliteit' van het vrijwilligerswerk in de gemeenschap. Vertaling van toolkits voor lokale vrijwilligers draagt bij aan meer begrip. Niet alle vrijwilligers begrijpen immers de officiële taal.
3. Een goed gedefinieerde strategie met goed onderzochte processen en procedures zorgt voor een beter begrip en verkort de implementatietijd.
4. Voor programma's die voor de eerste keer worden geïmplementeerd is gedetailleerd onderzoek nodig evenals een kader voor implementatie om te leren van andere projecten. Het documenteren van best practices is van vitaal belang.

Aanbeveling en voortgang

Aanbeveling	Vooruitgang	Vervaldatum
Branch Executive Committee om vrijwilligers te werven in het hele district, vooral op de projectlocatie	In uitvoering	Afronding project
Faciliteiten om bijeenkomst met traditionele leiders te houden om SMAGs lid te introduceren	Gedaan	Kwartaal 2, 2023
Het Rode Kruis schaft zichtbaarheidsmaterialen aan voor SMAGS-leden	Gedaan	Kwartaal 2, 2023
Het Rode Kruis schaft fietsen aan voor vrijwilligers - PO zet proces in gang	Gedaan	Kwartaal 2, 2023
Inkomstengenererende activiteiten moeten worden geschrapt en de middelen moeten naar andere activiteiten worden overgeheveld	Gedaan	Kwartaal 1, 2023
Voltooiing van het opvangcentrum voor moeders	Gedaan	Kwartaal 2&3, 2023
Toiletten bouwen in alle gezondheidsvoorzieningen	In uitvoering	Kwartaal 2&3, 2024
Traditionele leiders voorlichten over CLTS	Gedaan	Kwartaal 3, 2023
Via lokale vrijwilligers gegevens verzamelen in het stroomgebied over latrines en basisgegevens over sanitaire voorzieningen voor het project	Gedaan	Kwartaal 3, 2023
Gezondheidseducatie in gemeenschappen intensiveren	In uitvoering	Afronding project

Meer informatie

Mocht u na het lezen van deze rapportage nog vragen hebben of meer informatie willen ontvangen? Neem dan contact op met: Marlies Baas, Relatiemanager, telefoonnummer: 06 1298 7609 of per e-mail: mbaas@redcross.nl.